

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2799

יום שני כ"ח כסלו תשפ"ד

דף היומי בבלי: ב"ק לט | עמוד היומי: ברכות ל. | דף הכולל: ב"מ לח.

דף היומי בהלכה: קפ"ד ה' - ו'.

מוסר: אהבת חסד - 'ועיקר מצוה של שמחת חתן' עד פרק ז'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: שער לשון הרע "אמרו רז"ל כנסת ישראל" עד "כתיב מות וחיים ביד הלשון"

בשורה טובה לנבחני העמוד היומי: במבחן הראשון גם מקבלי ציון 75 ומעלה יזכו לקבלת מילגה במבחן זה

בשורה טובה לנבחני העמוד היומי

הנכון. כאמור, לאחר מאמץ רב הסתיימו בדיקת המבחנים ובימים אלה נשלחים מכתבים לכלל הנבחנים. יצוין, כי ניתן להאזין לקו הטלפון המיוחד לקבלת הציונים, וכן ניתן לעיין בציונים בכל עמדות נדרים פלוס.

כאמור, כאות הוקרה לעמלי התורה, ועל אף הכללים שניתן לקבל מילגות רק מציון 80 ומעלה, במבחן הראשון גם מקבלי ציון 75 ומעלה יזכו לקבלת מילגה במבחן זה.

הנהלת דרשו החליטה להרחיב את מספר מקבלי המילגות במבחן הראשון של העמוד היומי, כאות הוקרה לעמלי התורה, ועל אף הכללים שניתן לקבל מילגות רק מציון 80 ומעלה, במבחן הראשון גם מקבלי ציון 75 ומעלה יזכו לקבלת מילגה במבחן זה בימים אלה הסתיימה בדיקת כלל נבחני העמוד היומי ומתברר שהשתתפות של המשתתפים היתה גדולה. כ-100 בודקים עמלו ימים ולילות כדי לעבור על כל מבחן ומבחן כדי להגיע לציון

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

בתחילת שנות הנהגתו של הרבי הקדוש רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זי"ע, היה עובר שוב עם הנר בידו על כל הנרות מימין לשמאל, כמדליק את הפתילות בשנית

הגאון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א בפנינים נפלאים לימי החנוכה

את התשובה נמצא בדברי רבנו המאירי שכתב: 'הרגיל בנר חנוכה דרך חיבוב מצוה'. כלומר, הבטחתו של האמורא הקדוש רב הונא אמורה כלפי המהדר במצות הדלקת הנר ומקיימה בחיבה ובהתלהבות. כך, כאשר רואים הילדים את התקשרותו של אביהם למצוה ואת דבקותו והתלהבותו, מתחברים אף הם לתורה ולמצות באהבה וזוכים לגדול תלמידי חכמים.

לעתים עלול האדם, לשכוח את הילדים הקטנים שאינם יכולים להבין את הרעיונות העמוקים

בספרו 'בן איש חי' (וישב שנה א אות יח) המליץ רבנו הגאון רבי יוסף חיים זיע"א, לתת לילדים הקטנים להדליק את השמש על מנת לחבב עליהם את המצוה. גם בנר זה - כתב רבנו ה'בן איש חי' - יש "קצת מצוה", ועל כן היה נוהג לתת לבניו הקטנים להדליקו. מנהג זה מלמד אותנו את הדרך לנהוג עם הילדים ולחבב עליהם את המצוות ואת התורה.

לעתים עלול האדם העסוק בעבודת הבורא ובהתעלותו והתרוממותו במועדי השנה, לשכוח את הילדים הקטנים שאינם יכולים להבין את הרעיונות העמוקים ואת דברי התורה הנפלאים המענגים את נפשו, או את הניגונים המורכבים המרוממים את נשמתו, אך עליו למצוא את הדרך לליבותיהם של הילדים הקטנים ולחברם אל המצוות:

לשיר עמם את השירים שלמדו במקומות הלמודים, להאזין לסיפורי פרשת השבוע, לומר רעיונות מותאמים לרמתם ולספר להם ספורים ומעשיות. כך נחבב את המצוות גם על הטיפ.

(מתוך 'ספיר ויהלום' - חנוכה)

בתחילת שנות הנהגתו של הרבי הקדוש רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זי"ע, היה עובר שוב עם הנר בידו על כל הנרות מימין לשמאל, כמדליק את הפתילות בשנית. החסידים הסבירו שכוונת הרבי לצאת ידי חובת שתי השיטות שהובאו בהלכות חנוכה (סי' תרעו ס"ה ובט"ז סק"ו), האם להתחיל בהדלקת הנר השמאלי או הימני.

על עבודת קדשו של הרבי הקדוש רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זי"ע בהדלקת נר חנוכה כבר בימי חרפו, סיפרו בנו הגאון רבי ישראל חיים שליט"א וחתנו הגאון רבי נפתלי צבי ראטנבערג שליט"א, ששמעו מאחד מתלמידי ישיבת סקלהיד את זיכרונותיו מעת היותו נער צעיר בבן חמש עשרה שנה.

בימים ההם לא היו בחורי הישיבה מדליקים נרות חנוכה בפני עצמם מפני מחירו היקר של שמן הזית, אלא יוצאים היו ידי חובתם בהדלקת הנרות מראש הישיבה, הגאון רבי יהודה סג"ל רוזנר הי"ד בעל 'אמרי יהודה'. אך הנער אברהם יצחק הכהן קאהן לא ויתר על המצוה היקרה של הדלקת נרות חנוכה, ובדרך לא-דרך השיג מעט שמן זית והדליק נרות באכסנייתו.

שעתים תמימות יושב היה מול הנרות כשעיניו זולגות דמעות של דבקות, ולבו ובשרו מרננים ומזמרים לא-ל חי בהשתפכות הנפש ובכסופין עצומים. ('זכור לאברהם' ח"ד עמ' נח)

הבטחתו של האמורא הקדוש רב הונא

מפורסם הוא מאמר חכמינו ז"ל (שבת כג:): "הרגיל בנר הוין לה בניו תלמידי חכמים". ויש להבין את הדברים. הלא אין לך אדם מישראל שאינו מדליק נרות חנוכה, ואין אנו רואים שכל ישראל זוכים לבנים תלמידי חכמים.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

ובכל פעם שנכנס העורך דין לחדרו של המהרי"ל, השפיל המהרי"ל את עיניו, כדי שלא יביט בפני אדם רשע

פוסק הדור מו"ר רבי משה שטרנבוך שליט"א על אסור להסתכל בפני אדם רשע

פעם שנכנס העורך דין לחדרו של המהרי"ל, השפיל המהרי"ל את עיניו, כדי שלא יביט בפני אדם רשע, ואע"פ שהכניס עצמו לסכנה גדולה שהעורך דין לא ירצה ללחום עבורו כדבעי, מ"מ כל העולם הזה לא היה שווה בעיניו לעבור על אזהרת חז"ל שאסור להסתכל בפני אדם רשע, והיה בטוח בה', שכיון שמתכוון לשם שמים בוודאי עבורך לא ייצא לו מזה שום נזק.

והנה בשבתו על ספסל הנאשמים בבית המשפט, כאשר העורך דין לימד עליו סנגוריה, המשיך המהרי"ל בדרכו ולא נשא את עיניו להביט על הסניגור שלו, כי הלכה פסוקה היא, ש"אסור להסתכל בפני אדם רשע", והשופטים בראותם זאת, המה ראו כן תמהו ונבהלו מעוצם גדלותו, שגם בעת שהוא זקוק לעזרת הסניגור ובוזה היה תלוי הרבה איך יגמר דינו לשבט או לחסד, ובעת כזאת טבע בני אדם להחניף למי שהוא זקוק לו, אעפ"כ לא החניף המהרי"ל לעורך דינו ולא נשא לו פניו ולא הביט בו, ובראות השופטים מידת האמת שלו, הוציאו לאור דינו באמרם שלא יתכן שאיש אמיתי וישר זה יעבור עבירה זו, ובוודאי אמת בפיו כי עלילה היא זו ופטרוהו לשלום.

וב"ה כך ניצל המהרי"ל מידם, ונסע לפריז, ומשם עלה לארץ הקודש בשנת תרל"ח וזכו בני היישוב היהודי בארץ ישראל ליהנות מאור תורתו ולחיות בצילו, משנת תרל"ח עד עת הסתלקותו בשנת תרנ"ח, והקב"ה הוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, ובדרך זו השאיר לנו לפליטה את הגה"ק מהרי"ל דיסקין שהיה לוחם מלחמת ה' והציל את היהדות החרדית בארץ ישראל.

(מתוך 'ביאורים והנהגות')

"ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו", (מב, ח)

"ויכר יוסף את אחיו לפי שהניחם חתומי זקן, והם לא הכירוהו, שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ועכשיו בא בחתימת זקן". (רש"י) לכאורה תמוה, מדוע האחים לא הכירו את יוסף, והלא מבואר ברש"י לעיל בתחילת פרשת וישב (לעיל ל"ז ב') שזיו איקונין של יוסף היה דומה לשל אביו, וא"כ איך לא הבחינו על פניו של יוסף שהוא דומה ליעקב אבינו, ובפרט שבביאתם למצרים הם חיפשו את יוסף, וא"כ מדוע לא חששו עכ"פ שמא הוא יוסף.

ותירץ בזה הגאון רבי שלמה סאבל שבתחילה בזמן שעוד לא נגלה אליהם יוסף, הם חשבו שהוא מצרי רשע מרושע הגורם להם צרות, ולכן לא התבוננו בקלסתר פניו שהרי אסור להסתכל באדם רשע (מגילה כ"ח), ולכן לא היו יכולים להבחין על פי דמות פניו שהוא יוסף, [ואמנם אם היה נשאר בלא חתימת זקן, היו בוודאי מכירים אותו מיד בראיתם הראשונה בלא שום התבוננות מיוחדת, אבל מאחר שיצא בלא חתימת זקן, ולא היה שייך להכירו בלא התבוננות והסתכלות בקלסתר פניו, לא היו יכולים להכירו שהרי סברו שהוא רשע ואין להסתכל ולהתבונן בו].

עובדא הוי בהמהרי"ל דיסקין ז"ע, שמתנגדיו הלשינו עליו לפני השלטונות בעיר בריסק, והעלילו עליו עלילת שקר שעבר עבירה גדולה נגד המלוכה, והיה בסכנת מוות רח"ל, והובל למאסר לקראת משפטו הנורא. והנה בני קהילתו שכרו היה עבורו עורך דין מפורסם, שהיה פורק עול ולא שמר תורה ומצוות. ובכל

האזינו לתוכנית 'הפוח בל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

לאחר השיעור ניגשו אליו ושאלו והלא רבינו עצמו מדליק בכוסיות בתוך חנוכיית הכסף, והשיב רבינו אם אדליק בחנוכיה עצמה על מי יהיה מוטל לשפשף ולקרצף החנוכיה לאחר החג, על הרבנית, וכי סבורים אתם שאעשה הידור מצוה שיקשה על הרבנית ויהיה על השבונה?

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל בזהירות מיוחדת בבין אדם לחבירו

וְיָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתָךְ

לאחר התפילה להעיר את אלו שלא קמו לתפילת שחרית. בביקוריו בחדרים למדו התלמידים מסכת שלמה בהלכות דרך ארץ, איך להעיר ואיך נתן לכל בחור את ההרגשה שהוא מחשיב אותו ומקבל את תירוציו ובעיקר איך שמר על כבוד מי שבא להוכיח.

פעם כאשר ירד לאחד החדרים, ניסה להכנס וראה שהדלת נעולה. הוא דפק בדלת ואחד מחברי החדר שאל בקול מי דופק בדלת, ענה לו רבינו שהוא העומד בדלת. אותו בחור שלא האמין וסבור היה שזה בחור אחד שמחקה את קולו של ראש הישיבה ענה שלא בכבוד הראוי, כך התנהלו הדברים כמה דקות, רבינו דופק והלה עונה שלא לפי כבודו. לפתע החליט הבחור לפתוח את הדלת, כששמע רבינו את קול המפתח מסתובב, ברח מהמקום במהירות. הוא הבין שהלה יבוש ויכלם ולא יהיה לו לאן להוביל את חרפתו ולא רצה לביישו, לכן ברח שלא לראות מיהו הבחור.

עד כמה היתה לו רגישות אפילו לחשש צער קטן של הזולת, פעם נזקק לחבוש פלסטר על אצבעו ובאותו זמן כובד בסנדקאות, קודם שנסע לברית ביקש להורידו שמא זה יהיה מאוס בעיני בעלי הברית. כמו כן כאשר נכנס לחתונות בבית אדמו"רים ומשפחות חסידיות היה מכניס העניבה מתחת לטלית קטן, כדי לכבד את מנהגם ולהיות כמה שפחות שונה מהם.

רבינו דקדק מאד בשמיעה מדוייקת של קריאת התורה כהלכתה, הוא הכיר בטובתו של הג"ר ישראל סאלאוויצקי זצ"ל שהיה במשך שנים רבות בעל הקורא בישיבה בשבתות והיה קורא בדיוק ודקדוק נפלא. בימות החול היו בחורים מהישיבה קוראים וידעו שצריך להכין היטב, שכן היה מדקדק בקריאה מדוייקת ואם לא היו מדקדקים היה מעיר בעדינות.

פעם קרא בחור את קריאת היום, ואחד המתפללים תיקנו וזעק לעומתו שוב ושוב שטעה, אחרים חשבו שלא טעה. שאלו את רבינו ושלא כדרכו להורות לחזור כשיש ספק, הפעם שתק. לאחר מכן שאלוהו למה שתק, האם לא היתה לו דעה, ענה שכנראה אכן אותו יהודי שתיקן צדק, אך היות ומהצעות והויכוחים הולבנו פניו של אותו בחור ברבים, החליט שזה יותר חמור מאי קריאה מדוקדקת ולכן שתק גם כשנשאל. כיוצא בדבר, כמה פעמים ארע שעשו דברים שלא לרוחו, ולפעמים העיר לאחר מכן למי שצריך היה להעיר, אבל ברבים לא העיר, כדי לא להלביץ פנים.

היה מעורר על סגולת ימי החנוכה לעליה בתורה שכן סודות התורה נמסרו למשה רבינו בחנוכה (כידוע בשם החת"ס). והביא מה שכתוב בספרים שעיקר חדושי הגדולים של הגאון החתם סופר חידש היו בחנוכה. היה מביא בשיחתו במסיבת חנוכה את דברי הפרי מגדים שהיוונים לא רצו לבטל את ישראל מתלמודם, אלא הם רצו שלא יעסקו בחכמת התורה.

היוונים רצו להשכיח את דקות ההבנה הצרופה בתורה, שכן אם לא לומדים בעמקות חסר את עיקר השלימות של הלימוד. ולכן דוקא בחנוכה יש ללמוד בעיון והעמקה.

מרגלא בפומיא לומר לצעירים: דעו לכם כל אחד ואחד יכול להיות תלמיד חכם, להעשות ראש ישיבה ולחבר ספרי חידושי תורה. ולפעמים כשהיה מדבר עם נערים וילדים היה מדבר איתם בשפה פשוטה ומובנת להם: כל אחד מכם יכול לכתוב "טבעת החושן", מה חושבים אתם ביום אחד כתבתי ספרי חידושי תורה, התחלתי קצת ועוד קצת, תדעו לכם הטבע של רוחניות זה הנס, כמו שרואים בחנוכה שלא היה לשם שמן רק ליום אחד ולבסוף דלקו ממנו שמונה ימים, אם אדם ימדוד את עצמו לפי כוחותיו, יכול ללמוד קצת ולא יצא ממנו כלום, אך ברוחניות הנס הוא הטבע. לכן החמירו חז"ל כל כך בפרסום נס החנוכה משום פרסומי ניסא כי מה שצריך הוא להבין שהטבע של רוחניות הוא הנס.

בשיעור הלכה בערב ימי החנוכה הביא רבינו את דברי החסד לאברהם, שההידור הגדול בכלי של נר חנוכה הוא לעשות חנוכיה מכסף וכד' והדגיש שלדעתו עיקר הענין בזה הוא שמדליקים השמן בבזיכי הנרות אך כאשר מדליקים בכוסיות מפסידים את עיקר הידור המצוה. לאחר השיעור ניגשו אליו ושאלו והלא רבינו עצמו מדליק בכוסיות בתוך חנוכיית הכסף, והשיב רבינו אם אדליק בחנוכיה עצמה על מי יהיה מוטל לשפשף ולקרצף החנוכיה לאחר החג, על הרבנית, וכי סבורים אתם שאעשה הידור מצוה שיקשה על הרבנית ויהיה על השבונה?

הזהירות שלא לצער שום אדם

רבינו לא יכל לסבול שיכאב למישהו, בפרט לא בגינו, וגם אם היה הלה ראוי לקבל תוכחת מוסר נזהר שלא לצערו בחינם ולא להתכבד בקלונו. דרכו היתה שהיה מפעם לפעם יורד לחדרים

זהירות מלצער את הזולת עד היכן?

ארע פעם לפני שיעור המשמר בליל שישי שאחד הבחורים חיבר שתי שולחנות שהיו לפני רבינו ובלי משים פגע באצבעו של רבינו שנלחצה בין השולחנות. המכה היתה חזקה בעליל למרות שהבחור כלל לא שם לבו למה שאירע, אך אחרים שכן ראו נפעמו לראות שרבינו שותק.

הוא החביא את האצבע מתחת השולחן ורמז באצבעו השניה לאלו שראו לשתוק. בהמשך השיעור כשהוציאה תוך כדי משא ומתן ראו שהאצבע כחולה מעצמת המכה. כך, כדי שלא לפגוע באותו בחור, שלא תהיה לו עגמת נפש על מה שגרם בשוגג, הסתיר רבינו את האצבע והבליג על הכאבים והמשיך בשיעור המשמר כרגיל.

שוב הוי מעשה בבחור שאגב הריתחא דאורייתא של שיעור המשמר, שפך את ספל הקפה שהביאו לרבינו. התוצאה היתה

שבגדו של רבינו התלכלך והשולחן שלפניו התמלא בנוזל הדביק. רבינו המשיך במשא ומתן, כאילו מדובר בטיפה קטנה שנשפכה וכדבר של מה בכך, ואמר לו: תמשיך, תמשיך! רק כעבור דקות ארוכות הוציא את מטפחתו וניקה בעדינות את הבגד ואת השולחן. עוצמתו של סיפור זה תובן רק למי שהכיר את אורחו ושיגו של רבינו ועד כמה נזהר תמיד שלא יהיה רבב על בגדו, בכל זאת כדי שהבחור יחשוב שלא קרה כלום, המשיך כאילו כלום לא אירע.

ילד צעיר ממתפללי המנין של ליל שבת בביתו נרדם. אחיו הגדול שאיתו בא רצה להעירו, רבינו שהבחין בכך התקרב בזריזות, כדי לפקח עליו ולהדריכו איך להעירו בצורה שלא יבהל. רבינו הודריך את האח הגדול שילטפו בעדינות ויקרא בשמו. ברגע שראה שהילד מתחיל להתעורר, הזדרז להתרחק משם, כדי שהילד לא יבהל שרבינו עומד על ידו.

(קטעים נבחרים מהספר 'מגדלתו ומרוממתו')

בהגיעם לשוייץ, הראתה לו אשתו שהיא הצליחה להחביא בתיקה את ספר התורה הקטן, שנחשב לנדיר ביותר ועלה ממון רב. עד היום מוחזק ספר זה בידי משפחתנו

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על מידת הבטחון בהקב"ה

"מה מחר תוכל להחזיר לי את מלוא הסכום?" שאל הגביר בתמהון.

"אכן כן!" השיב רבי נחום בפסקנות. "מחר בשעה שתיים עשרה בצהריים, אני אצלך עם מאה וחמישים רובל!"

העשיר עדיין היסס. "אולי אשאל את אשתי", הציע. "אין זמן", נענע רבי נחום בראשו, "חיינו של יהודי מוטלים על כף המאזניים. נשים דעתן קלה, ואם יתחילו כאן ויכוחים זה לא ייגמר. הלווה לי את הכסף, ואני מבטיח לך כי מחר בצהריים החוב ישולם במלואו!"

בספקנות רבה פנה הגביר לביתו, פתח את הכספת, ומנה לידי רבי נחום מאה וחמישים רובל טבין ותקילין. מיהר רבי נחום החוצה, ורץ להציל נפש מישראל.

למחרת, בשעה אחת עשרה בבוקר, פוגש העשיר את רבי נחום ברחוב העיר, כשבידו תרמיל המעות שלתוכו הטילו היהודים את תרומותיהם, והוא מבקש מן העוברים ושבים צדקה לפדיון שבויים. הגביר הציץ בסקרנות אל תוך התרמיל, וראה שיש שם בקושי עשרה רובל...

"אתה יודע שעוד שעה אתה צריך להיות אצלי עם סכום גבוה פי חמש עשרה", אמר העשיר לרבי נחום. "אתה בטוח שתעמוד בהתחייבות שלך?"

"שמע נא", אמר לו רבי נחום בשלווה. "בחומש שמות,

וטמאים ביד טהורים

ראיתי מעשה נפלא על מידת הביטחון של הגה"צ איש האלוקים רבי נחום מהורודנא זצ"ל, רבו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל:

רבי נחום שימש כגבאי הצדקה של הורודנא, וכל עניי העיר ונזקקה הסתייעו בו בקביעות. פעם הגיע לפתחו מקרה דחוף של יהודי אומלל שנתפס בידי שליט רשע, ואם לא היו פודים אותו באותו היום, היה חשש אמיתי שיהרג. הרשע הסכים לשחרר את השבוי תמורת סכום כופר של מאה וחמישים רובל, שנחשבו בזמנו להון עתק.

רבי נחום בדק בחשבונותיו וראה שהגרעון גדול מאד, ואין לו שום אפשרות להשיג סכום כזה. הוא לא אמר נואש, ופנה אל כמה מגבירי העיירה כדי שילוו לו את הסכום, אך איש מהם לא הסכים להלוות לו סכום כה גבוה.

בסוף המסלול פגש רבי נחום את אחד מהגבירים הנכבדים בעיר, שטח בפניו את המקרה הנורא וביקש את עזרתו, אך גם זה השיב את פניו ריקם. "איני יכול להוציא סכום כה גדול לזמן לא ידוע", טען העשיר.

רבי נחום שהכיר את הנחיצות בענין, הרהר לרגע, ואז פנה אל הגביר בהחלטיות: "הזמן יהיה ידוע. לא שנה, לא חודש ולא שבוע - ליום אחד, אתה יכול להלוות לי?"

לאחר זמן מה הם עלו לארץ ישראל, והגיעו ממש בחוסר כל. הם החלו להתאקלם אט אט בארץ, אך בין לבין ביתם הקטנה בגרה והגיעה לפרקה. הוצע לרבי דוד חתן מצויין מיישבת חברון, ולאחר כמה בירורים החליטו הצדדים שאכן ההצעה מתאימה, אך רבי דוד נזקק להתחייב שהוא יקנה לזוג הצעיר דירה בתל אביב, שעלתה הון עתק.

"הרי אין לנו פרוטה", אמרה לו אשתו. "על סמך מה מבטיח אתה דירה בתל אביב?!" השיב לה רבי דוד: "כל חיי הייתי עם ביטחון גמור בקדוש ברוך הוא, ומחינה זו כלום לא השתנה. על סמך הבורא יתברך ועזרתו אני מבטיח, והכסף כבר יגיע!".

ישועת ה' אכן הגיעה בדרך פלאית, תוך שמתקיים ברבי דוד הפסוק "שלח לחמך על פני המים כי רוב הימים תמצאנו".

בוינה ניהל רבי דוד גמ"ח גדול שאנשים רבים נעזרו בו. ביום מן הימים, הגיעו שני סוחרים בעלי ממון ללוות כסף מהגמ"ח כדי לסייע בסגירת עסקה גדולה. רבי דוד השיב את פניהם ריקם, באומרו כי קופת הגמ"ח ריקה כרגע ואין באפשרותו להלוות כעת סכום כה גדול.

כצאתם, נכנס אדם נוסף, עני מרוד, וביקש אף הוא הלוואה בסכום דומה. "בשמחה", נענה רבי דוד והחל למנות את הכסף במקום. כשיצא אותו אדם, שאל בנו של רבי דוד: "לסוחרים הללו, שיש להם ממון ועסקים ובסיס להחזיר ממנו את ההלוואה - לא הסכמת להלוות, ולעני הזה כן?"

"אדרבה", אמר רבי דוד. "השנים הללו, אם אני לא אלווה להם הם כבר ימצאו מישהו אחר שילווה להם. יש עוד גמח"ם, וישנה תמיד האפשרות שהם יפנו לבנק. אבל היהודי הזה, שאין לו מהיכן להחזיר, מי ילווה לו? לכן נענית לבקשתו..."

עברו שנים, ובאותו היום בו היה רבי דוד צריך להפקיד את הכסף עבור הדירה שהבטיח, הוא פוגש את היהודי ההוא ברחוב. שניהם התרגשו עד מאד לראות זה את זה, והתיישבו לספר זה לזה כיצד שרדו את שנות הזעם.

התברר שאותו יהודי, לאחר שעבר את המלחמה, התבסס והצליח להתפרנס לא רע. "מאז שהסתיימה המלחמה", אמר היהודי לרבי דוד, "אני מסתובב ומחפש אותך כדי לפרוע לך את החוב. ידעתי שאין סיכוי רב לך, ואחר זמן מה כבר התייאשתי. והנה עתה בסייעתא דשמיא מצאתי אותך!"

מיד פנה עימו היהודי אל הבנק, ופרע לו את כל סכום ההלוואה; סכום שהיה בו די והותר כדי לשלם את התחייבותו של רבי דוד עבור הדירה!...

(מתוך כתבה נרחבת בלקראת שבת - מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

אומר הקדוש ברוך הוא למשה ששמו הוא 'אהיה אשר אהיה'. המשמעות של שם זה היא, שלא משנה מה יהיה - הבורא יתברך נמצא עם כל יהודי בכל מצב. וכשהשם יתברך איתי, אני סמוך ובטוח שבעוד שעה אני אחזיר את החוב עד הפרוטה האחרונה!" העשיר פנה לדרכו, ורגע לאחר מכן באו שני יהודים נכבדים מתושבי העיירה, וביקשו מרבי נחום להפקיד בקופתו סכום של... מאה וארבעים רובל. קופיקה לא פחות.

"מה קרה?" התעניין רבי נחום. "הנה זה עתה ארסנו את ילדינו", אמרו השניים, "ואנו מעונינים להפקיד בידכם את דמי הנדוניה, עד לתאריך החתונה".

"ואני יכול בינתיים להשתמש בכסף עבור צרכי הצדקה?" שאל רבי נחום. "בוודאי!" השיבו השניים. "אדרבה, במקום שהכסף ישכב כאבן שאין לה הופכין, הוא יצבור עבורינו ועבור הזוג הצעיר זכויות גדולות של צדקה וחסד".

רבי נחום הודה לזוג המחוננים מעומק הלב ובירכם בכל הברכות. הוא צרר את הכסף באמתחתו, ובהליכה מהירה השיג את הגביר שעוד לא הספיק להתרחק. "הנה לך הסכום במלואו", אמר לו רבי נחום, ומנה לידי את הכסף, אותו קיבל לידי דקות אחדות קודם לכן...

ההלוואה שהוחזרה בדרך נס לאחר המלחמה מעשה דומה של בטחון והשגחה פרטית ארע עם סבי, הרה"צ רבי דוד שלזינגר זצ"ל. רבי דוד התגורר בוינה בשנים שלפני עליית הנאצים לשלטון, ונחשב לגביר גדול. בבעלותו היה מפעל גדול של טקסטיל, שבנייניו השתרעו על פני שני רחובות.

כששמע רבי דוד שהנאצים סגרו את הגבולות, ויחד עם זאת הגיעו שמועות שבדעתם להכחיד את כל היהודים, הבין שכוונתם רצינית. בניגוד ליהודים רבים שלא השכילו לקדם את פני הרעה והאמינו כי הכל יחלוף, רבי דוד לא בזבז רגע. הוא נטל את משפחתו ויצא עמם מהבית בלא לארוז מאומה, כשבכיסו ארנק עם מעט כסף בלבד. הם הצליחו בדרך לא דרך להגיע לשווייץ, לאחר שבמעבר הגבול הצליח באמתלאות להפטר מהשומרים שלא יעקבו אחריו, וכך בחשאי הבריח את הגבול.

בהגיעם לשווייץ, הראתה לו אשתו שהיא הצליחה להחביא בתיקה את ספר התורה הקטן שהיה להם בגרמניה, שנחשב לנדיר ביותר ועלה ממון רב. עד היום מוחזק ספר זה בידי משפחתו, ובקושי אפשר לקרוא בו מרוב שאותיותיו קטנות. רבי דוד הודה לה מאד והתרגש שעלה בידם להציל את ספר התורה, אך אמר לה: "אפילו את ספר התורה היה עדיף להשאיר, כי זהו ממש פיקוח נפש!"

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

"זהדליקו נרות בחצרות הרבנים, האדמו"רים וראשי הישיבות"

זמני ההדלקה ואירועי חנוכה תשפ"ד, בחצרות הרבנים, האדמו"רים וראשי הישיבות

בבאר שבע בשעת צאת הכוכבים.

עולם התורה והישיבות:

מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו ידליק כמידי ערב במעונו רח' הרב שר 15 ב"ב, כעשרים דק' לאחר השקיעה.
מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש ידליק כמידי ערב במעונו רח' הרב שר 17, עם שקיעת החמה.
מרן הראש"ל הגר"י יוסף ידליק כמידי יום במעונו שכונת סנהדריה המורחבת י-ם בשעת צאת הכוכבים.
מרן הגרש"מ עמאר - רבה של ירושלים, ידליק כמידי יום במעונו בירושלים כחצי שעה לאחר השקיעה.
הגר"י זילברשטיין ידליק כמידי ערב במעונו בשכונת 'רמת חן' בחולון כעשר דק' לאחר השקיעה.
מרן רה"י הגרמ"צ ברגמן ידליק כמידי ערב במעונו רח' האדמו"ר מגור 21 ב"ב בשעת השקיעה.
מרן המשגיח הגר"ד סגל ידליק כמידי יום במעונו רח' עזרת תורה 34 י-ם בשקיעת החמה.
מרן הגרב"ד פוברסקי ידליק כמידי ערב בחלון ביתו רח' בן זכאי 45 ב"ב, דק' סמוך לשקיעה.
הגר"ר אלבו ידליק כמידי יום במעונו רח' יחזקאל 44 י-ם בשעת צאת הכוכבים.
הגר"ד כהן ידליק כמידי ערב במעונו רח' דוד 16 י-ם כעשר דק' לאחר השקיעה.
הגה"ג ר"צ דרבקין ידליק כמידי יום במעונו רח' זבוטינסקי 28 באר יעקב עם שקיעת החמה.
הגה"ג ר"ח פיינשטיין ידליק כידי יום במעונו רח' רבי מאיר 3 ב"ב בשעת השקיעה.
הגה"ג רח"פ ברמן ידליק כמידי יום בפתח ביתו רח' בן זכאי 45 ב"ב כעשרים דק' לאחר השקיעה.
הגר"מ מאיה ידליק כמידי יום במעונו רח' מונאש 13 - שכונת יד אליהו - ת"א בשעת צאת הכוכבים.
הגר"ד יוסף ידליק כמידי יום במעונו רח' הקבלן י-ם בשעת צאת הכוכבים.
הגר"ע אוחיון - רבה של אופקים, ידליק כמידי יום במעונו רח' הלל 20 אופקים בשעת צאת הכוכבים.
הגר"נ בן שמעון - אב"ד ב"ד תל אביב, ידליק כמידי יום במעונו רח' אלישע בב"ב בשעת צאת הכוכבים
הגר"י דרעי - רבה של באר שבע, ידליק כמידי יום במעונו

חצרות החסידים:

גור - כ"ק מרן האדמו"ר מגור ידליק מדי ערב בשעה 17:00 בבית המדרש הגדול ברחוב ירמיהו בירושלים. הרבי יתפלל תפילת שחרית בבית המדרש יחד עם החסידים, בליל שבת ערך הרבי את שולחנו הטהור.
בעלזא - כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא ידליק מדי ערב בשעה 20:30 בהיכל הגרויסע בית' בקרית החסידות בירושלים. השנה, עזרת נשים תהיה סגורה לנשים בימי ראשון עד רביעי, בהם תתאפשר כניסה לאלפי תלמידי הישיבות.
ויז'ניץ - מרן האדמו"ר - רח' ידליק מדי ערב בשעה 17:30 ביום א' דחנוכה בשעה 20:30 ובמוצאי שבת לאחר הבדלה. חלוקת מע"מ חנוכה מדי ערב על ידי הרבי בחדרו שבבית המדרש.
קרלין - כ"ק האדמו"ר מקרלין ידליק את נרות החנוכה בביתו, הוא ייצא לריכוזי החסידות ברחבי הארץ, כל יום אחרת, ויגיד את ה'מזמורים' יחד עם בעיר החסידים באותו מקום. בשבת חנוכה הגיעו למרכז החסידות בגבעת זאב רק חסידים שבימי ראש השנה נשארו במקומות מגוריהם.
צאנו - כ"ק האדמו"ר מצאנו ידליק מדי ערב בשעה 20:30 במרכז החסידות בנתניה. אחרי כשעה, הרבי מוסר "פלפול" שנמשך כשעה, במהלכה מאה תלמידי ישיבה יושבים רכונים ודרכים ומעלים על הכתב את דברי הרבי, כשחלקם אף נבחנים על כך וזוכים בפרסים יקרי ערך. אחרי ה'לחיים', הרבי מחלק "מעות חנוכה".
דושינסקיא - כ"ק האדמו"ר מדושינסקיא ידליק מדי ערב בשעה 17:00. ביום לשישי תיערך הדלקה מיוחדת לילדי החסידות. ב'זאת חנוכה' הרבי ידליק בשעה 20:15.
תולדות אברהם יצחק - כ"ק האדמו"ר רבי שמואל יעקב בן יענטא מתולדות אברהם יצחק לרפ"ש, צפוי להדליק מדי ערב לאחר תפילת ערבית בזמן. כל לילה אחרי מעריב. ביום חמישי ידליק בשעה 20:00.
ויז'ניץ - כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ ידליק מדי ערב בשעה 22:00 במרכז החסידות ברחוב שלמה המלך בבני ברק.
ביאלא - כ"ק האדמו"ר מביאלא ידליק מדי ערב לאחר תפילת ערבי בשעה 17:00. בנר א' יעברו זקני החסידים לקבל "מעות חנוכה",

בשעה 20:00 בבית המדרש הגדול ברמת ויז'ניץ בחיפה.
פיטסבורג - כ"ק האדמו"ר מפיטסבורג ידליק ברוב עם כמעט
בכל ימי חנוכה, מלבד ימי שני ורביעי, בשעה 20:15 בבית המדרש
הגדול בקרית החסידות באשדוד.
סטריקוב - כ"ק האדמו"ר מסטריקוב ידליק בביתו בירושלים
בשעה 19:00. במהלך ימי החנוכה תיערך שמחת בר המצווה לבן
האדמו"ר.

בנר ד' האברכים יעברו, בנר ה' ובשאר הימים האברכים יעברו.
לילדים ייערך כינוס ביום שלישי ואז יקבלו את ה"מעות חנוכה".
באיאן - כ"ק האדמו"ר מבאיאן ידליק ביום ראשון ברוב עם
הנוכחות אלפי החסידים, במרכז החסידות ברחוב מלכי ישראל
בירושלים, ובשאר הימים ידליק בביתו. ב'זאת חנוכה' בלילה
יערוך את שולחנו הטהור.
סערט ויז'ניץ - כ"ק האדמו"ר מסערט ויז'ניץ ידליק מדי ערב

מה מברכים על לביבות תפוחי אדמה? ועד מתי ניתן לומר את ההלל?

קובץ הלכות נחוצות לחנוכה

4. אורח שיטן במקום אחד ואוכל במקום אחר, כששני המקומות שווים ומיוחדים לו - מברך במקום שאוכל (רמ"א). אבל כשמקום האכילה אינו מיוחד לו, ומקום השינה מיוחד לו - מדליק במקום השינה (דעת הגר"ש וזוהר זצ"ל מבית לוי עמ' ק"כ).

5. בעל או אישה המתארחים וישנים אצל אחרים: יוצאים בהדלקת בני זוגם שנשארו בבית וכנ"ל, ואינם צריכים השתתפות עם המארחים, וצריכים לשמוע הברכות.. רוצים הבעל או האישה להדליק לעצמם בברכה במקום שמתארחים - רשאים, ויכוונו שלא לצאת בהדלקה שבביתם (רמ"א תרע"ז, ג ומ"ב טו-ט"ז).

6. אחד מבני הבית שנסע לחוץ לארץ: יוצא ידי חובה בהדלקה שמדליקים עליו בביתו בארץ, אעפ"י שבמקום אליו נוסע, טרם הגיע זמן הדלקה (ואפילו נוסע ביום ראשון של חנוכה ששם עדיין טרם התחיל חנוכה), כדברי הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל: "דעיקר חובת פרסום הנס תקנוהו על הבית... וכך היא המצווה שאחד מבני הבית ידליק, וכיון שבביתו כבר זמן הדלקה... נחשב במקום שיהיה כמקיים המצווה במקומו" (הליכות בעל אגרות י"ג, ג). לא מדליקים עליו בביתו, ואינו מדליק שם לעצמו - צריך להשתתף עם המארחים.

7. בני ישיבה או בנות בפנימייה: כאשר באותו הבניין מקום השינה ומקום האכילה (חדר אוכל) - לדעת רוב הפוסקים עדיף להדליק בחדר האוכל וכן דעת מרן החזון איש. וכן הורה מרן הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל בישיבתנו "קול תורה". ולדעת בעל אגרות משה ובעל מנחת יצחק זצ"ל - יש להדליק בפנימייה במקום השינה, ולהיזהר משריפה.

ישנים בבניין אחד ואוכלים בבניין אחר - נחלקו הדעות היכן יש להדליק, להכרעת שו"ת שבט הלוי ג, פ"ג אפשרי להדליק או בפנימייה או בחדר האוכל או בבית המדרש כהוראת הנהלת

הרב יצחק יעקב פוקס שליט"א

התארחות ונסיעות בימי החנוכה

1. כשנמצאים רק להדלקה אצל סבא וסבתא או אדמו"ר או צדיק, אין יוצאים ידי חובה, אפילו מתכבדים שם במאכל ומשקה, ושרים, ונשארים שם אפילו כמה שעות - שאין זה לא מקום השינה ולא האכילה.

2. המתגורר בקביעות [אכסנאי] אצל משפחה, כבר 30 יום מלפני חנוכה, נחשב כבני הבית ויוצא בהדלקתם.

3. הבאים להתארח ליום יומיים בחנוכה או אפילו לכל ימי החנוכה, כגון יחיד, זוג או משפחה, אם יש באפשרותם, ידליקו לעצמם (משנ"ב תרע"ז, ה). ואם לא מדליקים לעצמם, חייבים להשתתף בהדלקה - כדלהלן ובוודאי כאשר יש להם חדר המיוחד להם לשינה,

אופן ההשתתפות - לצאת בהדלקת הבית, ב"השתתפות בפרוטה", היינו: או שייתנו [10 אגורות] פרוטה" בכסלו תשפ"ד 9.5 - אגורות] לבעלי הבית על מנת שיהיה להם חלק בנרות או בשמן, או שבעלי הבית יקנו להם בקניין סודר או בהגבהה, חלק בשמן או בנרות, ויאמרו: אנחנו נותנים לכם במתנה חלק בנרות או בשמן. כאמור לעיל, כאשר המדובר ברוקים ורוקות בני ספרד שבביתם מדליקים כדין, בברכה, בכל מקרה, לא יברכו על הדלקה בבית מארחיהם, כמו כן, יש לציין, שלדעת הגר"ע יוסף זצ"ל בן ספרד הבא לאביו או חתן הבא לבית חמיו כגון לשבת חנוכה - יוצאים ידי חובה עם הבית כאילו הם מבני הבית. רווקים ורוקות בני אשכנז המתארחים גם לשינה, אינם יוצאים בהדלקת הוריהם וישתתפו עם המארחים כנ"ל, הגיעו לאחר שכבר הודלקה החנוכיה, ולא השתתפו איתם, ידליקו לעצמם עם ברכה (אז נדברו ג, נ"ג).

הישיבה. ויש האוכלים ארוחה אחת של פת במקום הישיבה ומדליקים שם לכתחילה. בני ובנות **ספרד** -מברכים, רק כשלא מדליקים בביתם כנ"ל.

אמירת הלל

בכל ימי החנוכה אומרים הלל שלם, שבכל יום התחדש הנס (שו"ע תרפ"ג). ונהגו גם הנשים לאומרו, אף שיש אומרים שהוא הודיה על הניצחון במלחמה ואישה אינה בכלל כיבוש ומלחמה. (שדי חמד). וכתב הגר"ע יוסף זצ"ל: בשו"ת יחוה דעת א, ע"ט: "הדבר ברור, שהנשים הספרדיות אינן רשאיות לברך על ההלל של החנוכה, היות וקבלו הוראתו של מרן הבית יוסף (תקפ"ט) שלא יברכו על מצות עשה שהזמן גרמא, ואם רוצות - יאמרו **בלא ברכה**. אבל הנשים האשכנזיות יש להן על מי לסמוך בברכתן על ההלל בחנוכה. **"הערה**: הלל ניתן לומר **עד השקיעה**, שנאמר: "ממזרח שמש ועד מבואו מהולל שם ד"

קריאת התורה

אין אומרים **"א-ל ארך אפיים** בהוצאת ספר תורה, ולא **"יהי רצון וכו"** ' שלאחר הקריאה (משנ"ב תרפ"ג, א). בימי החנוכה קוראים בתורה בפרשת הנשיאים, בכל יום **קוראים לשלשה** בקרבנות הנשיאים, ואומרים "חצי קדיש: **"ביום הראשון**, לדעת השו"ע - בברכת כוהנים. ולרמ"א - "ביום כלות משה וגו' [ויש ספרדים הנוהגים בזה כאשכנזים], **ההפסקות**: לספרדים - **לכהן**, עד לפני המשכן. **ללוי** -עד לחנוכת המזבח. ולאשכנזים: (עפ"י הגר"א) **לכהן** -מביום השני וגו' עד מלאה קטורת, **ללוי** -עד ביום השלישי, **ולישראל** -חוזרים וקוראים ביום השני וגו' וכן הלאה בשאר הימים. **וביום השמיני: לכהן** - ביום השמיני, **ללוי** -קרבן גמליאל [ולבני ספרד, מ"פר אחד" של היום השמיני (כה"ח), **ולישראל** -מיום התשיעי וגומרים הפרשה ומוסיפים מהתחלת בהעלותך, עד "עשה את המנורה" - שו"ע ורמ"א תרפ"ד, א ושערי אפרים ח, ע"ט. **(הערה**: קראו בטעות נשיא של יום אחר - בדיעבד, יצאו ידי חובה (משנ"ב תרפ"ד, ג).

"שיר של יום"

במסכת סופרים, שבמקדש היו הלוויים שרים בימי החנוכה **"מזמור שיר חנוכת הבית וגו"** ' (תהלים, ל) ויש נוהגים לומר רק מזמור שיר חנוכת וגו' ויש אומרים גם שיר של יום של אותו היום וגם מזמור שיר חנוכת וגו' ולדעת הגר"א שאין אומרים בכל יום אלא מזמור **אחד** בלבד - אומרים בימי החנוכה **"מזמור שיר חנוכת וגו."**

סעודות חנוכה

רמ"א תר"ע, א: יש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות בחנוכה, שבאותם ימים הייתה חנוכת המזבח, ושיש לאכול מאכלי גבינה זכר ליהודית. ונוהגין לומר זמירות ותשבחות בסעודות

שמרבין בהם, ואז הוי **סעודת מצוה** וביאור הלכה בשם מהרש"ל: "ראוי שהשמחה תהיה מעורבת ובלולה בשמחה של תורה... ובעוונותינו הרבים, יש אנשים שתחת זמירות ותשבחות שראוי להלל לד' יתברך על הניסים, שעשה לנו הם מרבים בשחוק ה"קרטין" [קלפים], ושומר נפשו ירחק."

לביבות תפוחי אדמה

אף שנתרסקו במגררת וכדומה, כל שניכרת צורת תפוחי האדמה, ואפילו נראים רק כ"חוטי תפוח" דקים - ברכתן "האדמה". אבל כשנתרסקו לגמרי, במעבד מזון או ב"בלנדר", ובוודאי כשעשויות מקמח תפוח"א - ברכתן "שהכול" (עפ"י שו"ע או"ח ר"ב, ז וספר מקור הברכה ובהליכות שלמה תשרי-אדר י"ז, ח). לבני ספרד, יש לציין, שאמר לי הגרב"צ אבא שאול זצ"ל שכשמגישים לו פיר"ה תפוחי אדמה או לביבות, מבקש שיניחו עמהם חתיכת תפוח"א ומברך עליו "אדמה" ופוטר השאר, ראה גם שו"ת אור לציון ח"ב י"ד, ב).

אבל ר"ל בחנוכה

תפילת אבל בחנוכה לפני התיבה: במשנ"ב אין הכרעה בדבר (ראה תרפ"ג, א תרל"א, מ"ד, תקפ"א, ז וביאור הלכה קל"ב בקונטרס מאמר קדישין) והדבר תלוי במנהג המקום, **הלכה למעשה: בקהילות החסידים** נהוג שאין אבל מתפלל אף לא במנחה וערבית וכן הביא בשו"ת יד סופר או"ח ל"ז בשם זקנו ה"כתב סופר". מאידך, **בקהילות נוסח אשכנז** נהוג להתפלל מנחה וערבית (ערוה"ש יו"ד שע"ו, י"ד), ויש הנוהגים להתפלל אף שחרית עד ההלל (גשר החיים כ"ג, ה וכן הוא במנהגי חב"ד כמובא בסוף שו"ע הרב). ולגר"א לא היה מניח לאבל להתפלל שחרית כלל, ובשו"ת רבבות אפרים א, תמ"ג שאמר לו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שאבל אינו מתפלל כלל לפני העמוד בחנוכה. **הערה**: אבל בתוך י"ב חודש, שבני משפחתו נוהגים להתאסף באחד מימי חנוכה לסעודה לכבוד חנוכה, מותרים גם בשנה זו, אולם יזמרו רק שירות ותשבחות לחנוכה (תשובת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל (מבקשי תורה חנוכה תשנ"ו).

הסופגניות בהלכה

מנהג קדום לאכול ספגניות מטוגנות בשמן - זכר לנס השמן (רבנו מימון בן יוסף אבי הרמב"ם בקובץ שריד ופליט ירושלים, תש"ה). ומרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל הוסיף טעם, כיון שבתוכה בית חשמונאי גנזו אבני המזבח שטימאו היוונים (גמ' ע"ז נ"ב ע"ב), ולכן נהגו במאכלים שברכתם דווקא "מזונות" כדי להזכיר בברכת "על המחיה" שמוזכרים בה "ועל מזבחך", מה שאין מזכירים בברכת המזון, ועל כן, יש לאכלם מחוץ לסעודה (הליכות שלמה, אורחות הלכה).

1. בצק שמרים שיטוגן - פטור מחלה (שו"ע יו"ד שכ"ט, ג), וירא שמים מפרש בלא ברכה. **מכילים בצק כשיעור**, אם

שאריות השמן והפתילות ביום השמיני

הנותר ביום השמיני מן השמן שהושם בבזיכי החנוכייה למצות ההדלקה, עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו - שהרי **הוקצה למצוותו** (שולחן ערוך תרע"ז, ד), ואין להשתמש בו, **לא** לנרות שבת **ולא** לנרות בית הכנסת, וכהסבר הרמב"ן למסכת שבת כ"א ע"ב: "ולא דמי לעצי סוכה ולנוי סוכה, שמוותרים אחר החג, משום שלא נתנם אלא למצות החג, ודעתו עליהם לאחר שבעה, אבל הכא דעתו הייתה שיידלק כל השמן שבחנוכייה (אם לא התנה שמקדיש רק את המיועד לחצי שעה של מצוותו), כמו שהקדישו לשמים". ובקיצור שולחן ערוך קמ"ט, כשגם הפתילות שדלקו למצווה - בכלל הקדושה ויש לשרפן. אבל בשמן שנשאר בבקבוק - אין קדושה. **יש נוהגים**, להצניע את השמן והפתילות שנותרו, **למדורת החמץ** בערב פסח הבעל"ט, אבל אין להצניעם להדלקת חנוכה, בעוד שנה, שחוששים לתקלה, שמא ישתמשו בהם לצרכם במשך השנה.

פסקי הלכה נוספים

הקונים כוסיות היכולות לשמש גם לשתייה, לצורך הדלקת חנוכה: דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל (שלמי תודה, חנוכה) שיש להטבילם עכ"פ בלא ברכה, ובספר "פרי אליהו" ג, כ"ה משום שמאוס הוא להדליק נרות מצוה, בכלי הראוי גם לשתייה, שטרם הוטבל. אמנם, לדעת הגר"א נבנצל שליט"א בשו"ת מציון תצא תורה עמ' ק שכל עוד אינן מיועדות לשתייה, אינן צריכות הטבלה, אא"כ נקנו מראש לשתי המטרות.

נרדמו ההורים לקראת זמן הדלקת הנרות: הורו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל והגר"ח קנייבסקי זצ"ל ב"קונטרס דיני הדלקת חנוכה" שאם ילדיהם יודעים שניחא להם שיעירו - מותר להעירם, עפ"י חכמת אדם ס"ז, י"א שמותר להעיר אביו לתפילה אם ידוע שרוצה בזה. אמנם, אם האב מיקל להדליק מאוחר יותר - אין להעירו, עפ"י דברי הגרי"ש אלישיב זצ"ל לענין אב שנוהג בזמן קר"ש כהגר"א (ספר כיבוד הורים ו, הערה י"ב).

הדלקה בנרות חשמליים: אסורה, מכמה סיבות: **א.** אור החשמל אינו מכלה את הפתילה, ולכן אינו דומה להדלקת המקדש. **ב.** בהדלקה בחשמל, אין דבר "הכלה", כמו השמן של ביהמ"ק שהיה שמן מתכלה, והנס היה שלא כלה. כמו כן, אין בזמן ההדלקה עדיין את כל השיעור להדלקת חצי שעה (דעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל בספרו "מאורי אש"). **ג.** מנורת המקדש נדלקה על ידי אדם ולא על ידי "מכונה". **ד.** נורת החשמל שבתוך הזכוכית דומה למדורה, ולדעת שו"ע תרע"א, ד אינה נחשבת אפילו לא לנר אחד (כפ החיים שם). **ה.** כיון שמשתמשים כל השנה בנורות החשמל אין בהם פרסום הנס (בית יצחק להגאון רי"א ספקטור זצ"ל). לדעת הגר"ע יוסף זצ"ל, ושו"ת באר משה ח"ו קונטרס עלעקטריק סי' נ"ח ושו"ת ציץ אליעזר א, כ שבשעת הדחק גמורה, **כשאין כל אמצעי אחר להדלקה**, ידליקו בנורות חשמליות **בלא ברכה**, ויניחום במקום שאין שם נר חשמלי במשך השנה.

אפילו מיעוטו **ייאפה**, מפרישים מהכול בברכה. **2.** עבור **בני ספרד**, לכאורה חובה שטיגון הסופגניות יעשה על ידי ישראל, כי אין די, לדעת מרן בעל השולחן ערוך, בהדלקת האש בלבד כדי לשלול "בישולי גויים", אלא יש להניח כל סופגנייה בשמן, בידי יהודי. אמנם, יש לציין, שבשו"ת יחוה דעת ה, נ"ג וביע אומר י, יו"ד ז מצרף הגר"ע יוסף זצ"ל כמה סיבות להקל אף לבני ספרד, לאכול סופגנייה שלא הונחה על גבי האש על ידי ישראל. **3.** ברכת הסופגנייה, כנהוג היום לכל העדות - "בורא מיני מזונות" (ראה שו"ע ורמ"א קס"ח, י"ג כה"ח, ק"ז ושו"ת אור לציון ב, עמ' צ"ח). וכשאוכלים אותה לקינוח סעודה - מברכים תחילה "מזונות" (ראה ביה"ל קס"ח, ד"ה וירא וכו' ובספר וזאת הברכה לוח ברכות, הערה ק"א). **4.** סופגניות מטוגנות - אין בהם דין קביעות סעודה" ככל "תבשיל של דגן".

2. כשאוכלים סופגנייה, ומרגישים רטיבות על האצבעות, אין צורך בנטילת ידיים, כדין דבר "שטיבולו במשקה", כיון שטיגון הסופגנייה **לא** נעשה בשמן **זית**, וכל שמן אחר אינו משבעת המשקים (י"ד שח"ט ד"ם: יין, דבש, שמן (זית), חלב, טל, דם, מים). אינו מחייב נטילה בלא ברכה (עפ"י שו"ע קנ"ח, ד). **3.** סופגניות הממולאות בריבת חלב, או הנילושות בחלב - יש למרוח מעליהן, גם כן, מעט מהקרום, כדי שייראה שהסופגנייה חלבית, ובפרט לקראת שבת חנוכה אף שמן הדין, איסור לישת עיסה בחלב נאמר דווקא בלחמים ולא בעוגות (שו"ע יו"ד צ"ז, א). **הערה:** סופגניות הנאפות בתנור - מפרישים מעיסתן חלה, ואפילו נאכלות לקינוח - אין מברכים עליהן. ויש בהן דין "קביעות סעודה" - ככל פת הבאה בכיסנין האפוייה.

חלוקת דמי חנוכה

מרן הרב מפוניב"ז זצ"ל הסביר את המנהג לחלק "דמי חנוכה" לילדים בימי החנוכה, "מפני שהיוונים אסרו ללמוד תורה, וכאשר ניצחו אותם, ורצו להחזיר את הילדים ללימוד, נתנו להם קצת מעות כדי שילמדו, כי זו הדרך לחבב על הילדים את הלימוד, כמו שכתב הגר"א באיגרתו, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ולזכר זה נותנים "דמי חנוכה" כדי להמריץ את הילדים ללמוד" (ספר "שפתי חיים" להגר"ח פרידלנדר זצ"ל מועדים חלק ב עמ' קל"ד).

"בר מצווה" בחנוכה

קטן הנעשה בר מצווה באחד מלילות החנוכה ומנהג ביתו להדליק **בשקיעת החמה**, לדעת רוב הפוסקים ידליק בשעת השקיעה כמנהג ביתו, ולא ימתין עד לאחר צאת הכוכבים כשהוא כבר גדול (דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה חנכה ט"ז, יד), הגרי"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש ג, טל ופסקי שמועות חנכה עמ' פג), הגר"נ קרליץ זצ"ל (ספר חנכה יג, טז) והגר"ח קנייבסקי זצ"ל (שם, חנכה ב, י"ז), כיון שמעיקר הדין יוצא בהדלקת אביו ואינו מדליק אלא משום הידור, ומעוד סיבות.

המן את רכושו? **תשובה:** ראה גמ' מגילה ט"ו ע"ב: "מלמד שכל גנזיו של אותו רשע חקוקין על ליבו" ועל זה הצביע, כשאמר: "וכל זה אינו שווה ליי". ויש מפרשים, "רוב בניו" - שהתפאר בהם מאד, הם קנייניו. ועוד מפרשים, ש"קנייניו" מתייחס על "מחית", כלומר, את בניו ואת קנייניו מחית, ואת המן עצמו "על העץ תלית". **"דחה אדמון בצל צלמון, הקם לנו רועה [רועים] שבעה מי הם השבעה? תשובה:** ראה גמ' סוכה נ"ב ע"ב עפ"י הפסוק: "אשור לא יבוא בארצנו וגו' וכי ידרוך בארמונותינו והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם" (מיכה ה, ד) - "אדם, שת, מתושלח, דוד, אברהם, יעקב ומשה, דוד באמצע, אדם ושת ומתושלח מימינו ואברהם, יצחק יעקב ומשה בשמאלו" (עי' רש"י לעניין יצחק). והנסיכים שבפסוק: "ישי, שאול, שמואל, עמוס, צפניה, צדקיה, משיח ואליהו."

הדלקה בפנס או במצבר: דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (קונטרס הליכות והנהגות עמ' י"ד) והגר"צ אבא שאול זצ"ל (בשו"ת אור לציון י"ח, י"ב) שבשעת הצורך במקום שאין שום אפשרות במה להדליק, עדיף להדליק בפנס או במצבר, המספיקים לפחות לחצי שעה, כיון "שכל שיעור ההדלקה נמצא לפנינו, וצריך שהנרות יהיו מסודרים בצורת חנוכיה, וכן כתב מרן הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל (בהליכות שלמה ט"ו, ג), וזכורני שכן הורה מרן הגר"ש זצ"ל לחברי בישיבת קול תורה, שטס לאוסטרליה, בחנוכה, שידליק בפנסים קטנטנים, במטוס, כמובן בלי ברכה, רק לפרסם הנס.

"מעוז צור"

"רוב בניו וקנייניו על העץ תלית" ולכאורה לא מצאנו שתלו עם

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

כיצד התרפא הרה"ק ר' מוטל מסלונים מחוליו והאריך עשרות שנים?

בבא קמא דף ל"ט

אפוטרופוס

להוליכו לחופה...".
 לשמע דבריו ריחף חיוך קל על פניו של רבי מוטל, ומאותו רגע הוטב לו עד שנתרפא לגמרי, והמשיך לחיות עוד שנים רבות, ועוד זכה להכניס אותו בן לחופה.
 רבי מוטל סיפר כמה פעמים את המאורע הזה בהתפעלות רבה, והכירו בו שמחזיק בדעה כי בעצם כבר מלאו אז שנותיו, אלא שהיתה זו עת רצון בזמן שרבי אברהם אמר את דבריו, והוסיפו לו משמים עוד עשרים ושנים, וכדברי רשב"י במסכת מגילה: "שמא היה עת רצון ותקיים גם בי".

(נר לשולחו שבת מתור 'מרבצי תורה מעולם החסידות')

בשלהי שנת תרצ"א חלה הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים זצ"ל וסבל יסורים קשים. כשהרגיש שקיצו קרב, שלח לקרוא למקורבו, מי שלימים נודע כהאדמו"ר בעל 'ברכת אברהם' מסלונים זצ"ל, וביקש ממנו כי יאות לשמש אפוטרופוס לילדו בן הארבע, יהודה לייב, ויהיה לו כאב אחרי פטירתו.

רבי אברהם השיבו מיד: "מקבל אני". כעבור כמה רגעים של דומיה אמר: "קיבלתי עלי אפוטרופוסות, הנה חובתו של האפוטרופוס לדאוג שהילד שבחסותו יקבל את מה שטוב לו, אך מה אעשה ובעיני הטוב ביותר הוא שאביו בעצמו יגדלו ויזכה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מהי החובה המיוחדת בסעודת פת לברך מיד לאחר האכילה?

דעתו מאכילה - לא יברך ברכה ראשונה. ואם אכל מאכלים נוספים לאחר האכילה הראשונה - וכגון שאכל מיני מזונות, ולאחר זמן מה אכל פירות - ולולי מאכלים אלו היה עתה רעב - אינו יכול לברך ברכה אחרונה על האכילה הראשונה. אולם, סעודה ארוכה נחשבת כולה כאכילה אחת, אף כשחולף שיעור עיכול בין האכילה שבתחילת הסעודה לסוף הסעודה, וברכת המזון שבסוף הסעודה פוטרת את כל הסעודה. [שו"ע קפד, ה, ומשנ"ב טז-יט; בו"מ דרשו, 6 ו'12; וראה שם, 15]

לכתחילה, צריך לברך ברכה אחרונה מיד לאחר האכילה; ובברכת המזון, כשחיובה מדאורייתא - חובה להסמיך את הברכה לאכילה גם משום החובה הכללית שבכל מצוות עשה לקיימן מיד בהגיע זמנן.

ובדיעבד, ניתן לברך ברכה אחרונה עד שהמאכל יתעכל במעיים, דהיינו כל זמן שמחמת אכילה זו אינו רעב; אך אם נעשה רעב בשנית, אינו רשאי לברך עוד, ואף אם בפועל טרם התעכל המאכל לחלוטין. ואם רוצה לאכול לאחר 'שיעור עיכול', והיה בדעתו בשעת הברכה הראשונה להמשיך ולאכול, וטרם הסיח

עד מתי ניתן לברך ברכה אחרונה?

מתעכל המאכל במעיים. ברם, אף בטרם שחלפו 72 דקות, וכן כשחלפו 72 דקות אך אינו בטוח שהמאכל התעכל במעיו - יש שמצדדים, שאם יש באפשרותו, יאכל מאכל שברכתו האחרונה שווה לברכת המאכל הראשון שאכל, ויברך עליו ברכה אחרונה, אשר תפטור גם את האכילה הראשונה. ושיעור עיכול לשתיה הוא פחות מ-72 דקות. ומי שאכל והקיא לאלתר - נחלקו הפוסקים אם רשאי לברך ברכה אחרונה. [שו"ע קפד, ה, משנ"ב כ, וביה"ל ד"ה אם; בו"מ דרשו, 13 ו'16]

כאמור, מי שלא בירך ברכה אחרונה על אכילתו וכבר נעשה רעב בשנית, אינו רשאי לברך עוד. ואם אינו רעב, אך אינו יודע לשער אם העדר הרעב הוא מחמת האכילה ההיא, או מחמת מאכלים אחרים שאכל בינתיים; וכן לחילופין, אם הוא רעב, אך אין זה מחמת שהמאכל כבר התעכל, אלא מחמת שמתחילה לא אכל די צורכו, וכבר אז נותר רעב, כך שהרעב אינו יכול להעיד על עיכול המאכל - רשאי לברך ברכה אחרונה עד לתום 72 דקות מסיום האכילה, כיון שבמשך זמן זה בודאי לא

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

באיזה מקרה ראוי שלא לשתות לאחר סעודת פת?

כגון כריך וכל תכולתו, ולא מפת וממאכל נוסף הנאכל בפני עצמו, (וראה עוד במקורות).

ויש אומרים, שהצמא מחמת אכילתו אינו חייב בברכת המזון מדאורייתא עד שישתה, ולכן ראוי שישתה, על מנת שיתחייב מדאורייתא לכל הדעות; ומאידך, אם לא שתה לפני ברכת המזון, ראוי שלא ישתה לאחר ברכת המזון עד סוף 'שיעור עיכול', כדי שלא ישוב ויתחייב בברכת המזון מדאורייתא לדעה זו.

[שו"ע קפד, ו, משנ"ב כא רכב, וביה"ל ד"ה בכזית; בו"מ דרשו, 17, 18 ו-20, וראה שם, 21]

האוכל פת, צריך לברך ברכת 'המוציא' אפילו על 'משהו', משום שאסור לאכול ללא ברכה ראשונה, אולם, ברכת המזון אין לברך אלא לאחר אכילת כזית בתוך 'כדי אכילת פרס' (9-2 דקות, לשיטות השונות). ונחלקו הפוסקים בנוגע לשיעור כזית - אם הוא כשליש 'ביצה', או כחציה, ולמעשה אין לברך אלא על כחצי 'ביצה'.

ולדעת רוב הראשונים, מדאורייתא אינו חייב לברך ברכת המזון אלא כשאכל 'כדי שביעה', כפי שנאמר: **וְאֶכְלֶתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכָתָּ**. וצריך שהשביעה תהיה מהפת וממה שנאכל יחד עמה,

- * האוכל פת, צריך לברך ברכת המזון במקום שבו אכל, בטרם יצא ממקומו. ואין לצאת אף מחדר לחדר באותו הבית, ואף אם היתה דעתו לכך בשעת ברכת 'המוציא'.
- * מי שאכל פת או מיני מזונות, ויצא ממקומו לפני ברכת המזון - ישוב למקומו ויברך, אף אם כבר התרחק מאוד מהמקום שבו אכל.
- * מי שאכל פת 'כדי שביעה', ומסופק אם בירך ברכת המזון - צריך לברך מִסְפָּק. ואם לא אכל כדי שביעה - רצוי שיאכל 'כזית' פת, ויברך ברכת המזון.

אתמול
למדנו

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם ניתן ליטול ידים לסעודה במיץ תפוזים או במי סודה?

שמי סודה וכיוצא בהם, כשרים לכל הדעות. והלכה כדעה השנייה, אולם, אין ליטול במי פירות אלא בשעת הדחק, כיון שללא צורך ממשי, כרוך השימוש בהם לנטילה באיסור 'ביזוי אוכלין'. ואף בשעת הדחק, אין לברך על הנטילה במיץ פירות, וכשיתאפשר - יש ליטול שנית במים, ללא ברכה.

[שו"ע קס, יב, משנ"ב נט וסד, שעה"צ סח-סט; וראה ביה"ל ד"ה לכתחילה, וד"ה בשעת; בו"מ דרשו, 63]

נאמר בתורה, לגבי טומאת זב: **וַיִּדְּיוּ לֹא שֵׁטֶף בַּמַּיִם**, ואמרו חכמינו ז"ל: **"מכאן סמכו חכמים לנטילת ידים מן התורה"**. ויש מהראשונים שסוברים, על פי אסמכתא זו, שנטילת ידים לסעודה נעשית במים בלבד.

ויש אומרים שגם 'מי פירות', כלומר, כל מיצי הפירות למיניהם, כשרים לנטילת ידים, משום שכולם נחשבים כמים; למעט יין, שנחשב כמשקה בפני עצמו, ופסול לנטילת ידים. ויש שכתבו,